

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Adventsgedachte

".... wij hebben Hem verwacht, en Hij zal ons zalig maken"

Jesaja 25:9 midden

Teleurstelling!

Dit is een woord dat na de donkere paradijsnacht met zwarte letters geschreven staat boven het levenspad van een iegelijk onzer. Wat al idealen die nooit verwerkelijk, wat al verwachtingen die nooit verwezenlijkt worden. Ja teleurstelling zal het einde zijn voor de mens die als voorwerp van zijn verwachtingen geen hoger goed kent dan de aarde en wat van de aarde is. Doch Gode zij lof, daar is een volk op aarde wiens verwachting hoger klimt dan de aarde, hoger dan het sterrendak. De adventsprediker van het Oude Testament Jesaja predikt ons: "wij hebben Hem verwacht, en Hij zal ons zalig maken".

Welk een schone aanwijzing van Jezus' ambt en bediening. Welk een profetie van hetgeen Gabriëls mond eenmaal zou noemen: "En gij zult Zijn Naam heten Jezus, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hunne zonden". Deze verwachting dus heeft tot inhoud en voorwerp Jezus, de Zaligmaker.

Voorwaar, indien Jezus niet in de wereld was gekomen, de ganse aarde was één pessimisme. Geen moed om te leven, geen hoop in het sterven, geen vrede bij God, zou er kunnen bestaan, doch nu dalen deze voor de arme zondaar zo heerlijke en noodzakelijke vruchten af van Hem, Die is de boom des levens, Die is de verwachting van al Zijn volk. Immers het verwachten, dat hopen, verlangen, dat gelovig verbeiden, het is een vrucht van de Heilige Geest. Het is het kenmerk van het overblijfsel naar de verkiezing der genade en die verwachting

wordt nooit beschaamd. Want in het uitzien naar de Heere en dat zeggen: "Heere, ik hoop op Uw Woord", in dat verwachten aanschouwt de Heere de vruchten van Zijn eigen werk en vervult Hij de belofte van Psalm 65: "En hebbende het land begerig gemaakt, verrijkt Hij het grotelijks".

Immers Bethlehem is het antwoord op het vragen der wenende aarde: "Och, of Gij de hemelen scheurdet, dat Gij nederkwaamt". Welnu, de hoop van de vaders, het voorwerp van hun verwachting, heeft God neergelegd in Bethlehems kribbe en de herdenking van dit gezegende heilsfeit wenkt ons in de verte. We zijn thans in de weken, die reeds vanaf de 6e eeuw door de kerk als adventsweken worden beschouwd. Advent, het wil zeggen: Hij komt. Ja, Hij komt, Hij is gekomen, en Hij komt altijd door, in de Geest, tot degenen die Hem verwachten tot zaligheid. De dagen worden al korter en donkerder. Het wijst ons op het snel heenvlieden van de tijd en de vergankelijkheid van dit aardse leven. Doch Bethlehems kribbe staat bij het graf van het wegstervende jaar en predikt ons: "Doch Gij, Heere, blijft in eeuwigheid en Uw gedachtenis is van geslachte tot geslacht".

Donker is het in de wereld van de volkeren, donker in de kerk, donker ook in zo menig hart van Gods volk. Doch Bethlehem predikt ons, dit is het Licht, hetwelk verlicht een iegelijk mens komende in de wereld. God heeft in Bethlehem neergelegd het onmetelijke geschenk en de onuitsprekelijk rijke gave uit Zijn eeuwig welbehagen. Dat is een gave die altijd doorgeeft. Een gave voor de arme en nooddriftige. "Armen heeft Hij met goederen vervuld, maar rijken heeft Hij ledig weg-

gezonden". Moge u en ik, die kent die armoede van de geest, maar ook dat verwachten van Hem, Die al onze nooddrift voor tijd en eeuwigheid kan vervullen, wakende en biddende gevonden worden aan de troon der genade temidden van de tijden van nood en donkerheid. Die verwachting zal niet falen, schoon alles ons ontvalt. *Die hoop doet al ons leed verzachten, komt, reisgenoten, 't hoofd omhoog.* Reizen we zo Kerstfeest tegemoet? Reizen we zo dood en eeuwigheid tegemoet? Ja, reizen we zo Sion tegemoet? Dan zullen we verwaardigd worden om ten volle te verstaan: "en Hij zal ons zalig maken". Om dan de stad in te gaan die fundamenten heeft. De poort te doorschrijden die geopend is voor allen, die Hem verwachten tot zaligheid, en

*Wie de poort wordt ingeleid,
met de stoet van Godgetrouwen,
mag des Heeren lieflijkheid,
mag de zoon van God aanschouwen.*

Wijlen Ds. C. Smits

Van de administratie

In totaal werd er aan giften een bedrag bijgeschreven van f 75,-, alsmede opgave van enkele nieuwe abonnees. Hiervoor hartelijk dank!

Met vriendelijke groet, P.J. Boers

Van de redactie

Inhoud.

U treft een adventsmeditatie aan van wijlen ds. C. Smits over Jesaja 25: 9 midden "*...wij hebben Hem verwacht, en Hij zal ons zalig maken.*" Ds. J.P. Boiten geeft informatie over het werk van de Generale Synode. Ds. M.C. Tanis schrijft een artikel over de betekenis en de waarde van de zondag. Ds. J.H. van Dijk reikt opnieuw veel informatie aan over ICT.

Ds. M. Vlietstra

Het is reden tot dankbaarheid dat ds. M. Vlietstra weer thuis mag zijn. De Heere gedenke hem verder in al wat nodig is.

Ambtsdragersconferentie.

Naar wij vernamen mocht het een goede middag zijn in Dordrecht in de Krooswijkhof. Er waren wat minder ambtsdragers dan anders. Van meerderen hebben wij vernomen dat dit was in verband met de Generale Synode. Zelf konden wij deze conferentie niet bijwonen vanwege de zaterdagcatechisatie die dit jaar door ons gegeven wordt. We hopen dat er D.V. een ander jaar, als het wat rustiger mag zijn voor hen die nu bij de arbeid van de Generale Synode betrokken zijn, weer meerderen aanwezig zullen zijn.

Kerstdagen en jaarwisseling.

Dit nummer is alweer de laatste aflevering van ons blad in het al weer bijna

voorbijgesnelde jaar. De Heere geve gezegende Kerstdagen en een goede jaarwisseling. Moge de prediking op deze dagen rijk gezegend worden onder jong en oud. Er zij een opmerken van de tekenen der tijden. De dag van de wederkomst nadert. Nu we dit schrijven is er grote spanning in en rondom Israel. Het heden der genade worde gebruikt om de Heere te zoeken in de weg der middelen. We denken aan hen die eenzaam zijn. Ook aan hen die gestaan hebben aan de geopende groeve in het bijna weer achter ons liggende jaar. Moge de Heere sterken en

geven wat nodig is in alle opzichten.

De Heere geve dat de arbeid aan ons blad ook in het nieuwe jaar zal mogen voortgaan. Hij gedenke in dit opzicht redactieleden, commissieleden en medewerkers vanuit de kerken en van de drukkerij.

Verschijningsdatum volgende nummer.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 10 januari verschijnen. Copy graag binnen donderdag 3 januari. AvH.

De sabbat – de zondag

Wie de Heere vreest, heeft Zijn dag lief. Weet zich daar hartelijk aan verbonden. Men weet waarom en waartoe de Heere die dag heeft gegeven. Onder oud-Israel was die dag niet onbekend. De Heere had hem geschonken. In het paradijs ligt het begin en na de val heeft de Heere de dag gelaten en in Zijn eeuwigdurende wet namelijk in het vierde gebod spreekt Hij van die dag. Toen nu te Jeruzalem op zeer plechtige wijze het verbond werd vernieuwd, werden ook afspraken gemaakt met betrekking tot de sabbat. Naar het gebod van de Heere zou de dag gehouden moeten worden. Iedereen stemde daarmee in. Van nalatigheid, van overtreding zou geen sprake zijn. Welk een blijdschap had dit Nehemia gegeven. Verheugd kon hij teruggaan naar Perzie. Echter van de blijdschap bleef niets meer over. Verbijstering bracht de constatering teweeg en dat op de sabbat. Buiten de stad trad men de wijnpersen. Met vrachten wijn, druiven en vijgen ging men de stad in. Buitenlanders, nl. Tyriers, probeerden hun koopwaar te verkopen. De sabbat was een marktdag geworden. Kopen en verkopen. Allen die verantwoordelijkheid droegen voor de heiliging en de rust deden hun ogen dicht. Men liet alles toe, alles liet men gaan. Nehemia, getroffen door dit feit, kon alles niet laten gaan. Door hem werden de oudsten bijeengeroepen. Hij twistte met hen en zeide: wat voor een boos ding is dit, dat gijlieden doet en ontheiligt de sabbatdag? Waarom doet u dat? Waarom laat u dat toe? Als Schriftkenner en liefhebber wees hij op de Schrift en de historie van het volk. Weet u niet, hoe de Heere toornt over de zonde van sabbatschennis? Hij bracht voor de aandacht wat stond in het boek Leviticus. Hij zal

de bedreven zonde straffen. Ook wanneer de sabbatsjaren niet werden gehouden. Elke zevende dag moest men rusten en het zevende jaar zal het land rust hebben. Dat gold voor de Israelieten, de vreemdeling en zelfs de dieren. De overtreding zou bezocht worden. En dat is gebeurd! Men wist dit, want de Heere doet niets in het verborgen. Vandaar zijn indringende vraag: wat is dat voor een kwaad, dat gijlieden doet en ontheiligt den sabbatdag. De vaderen kwamen tot sabbatschennis en welk een kwaad bracht de Heere over ons en de stad. Gij maakt de toorn over Israel nog groter door de sabbat zo te ontheiligen. Bij dit spreken liet Nehemia het niet. Hij nam maatregelen. Aan deze zonde moest een einde komen. Bij zonsondergang werden op vrijdagavond de poorten gesloten en dus op zondagmorgen weer geopend. De sabbat was dan voorbij. Hij stelde controleurs aan bij de poorten. Zodat niemand naar binnen kon glippen. Nu waren er slimme handelaren, die buiten de poorten overnachtten. Zo probeerden zij inwoners van Jeruzalem buiten de stadspoort te krijgen en inkopen te doen. Toen Nehemia dit bemerkte, waarschuwde hij hen. Het overnachten bij de stadspoorten moest afgelopen zijn. Zo niet, de gevolgen zouden niet uitblijven. De levieten kregen opdracht om de poorten te bewaken. Zij zouden voortaan niet uitsluitend dienst doen in de tempel, maar ook bij de stadspoorten. Het gebeuren op de muur behoorde tot hun dienstwerk. Totdat dezelfde reinigingswetten voor hen golden als in de tempel. Welk een liefde kende Nehemia tot de dienst van de Heere. Verbondenheid aan 's Heeren dag. Het gebod des Heeren moest gehouden worden. Maar Nehemia wist ook welk

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-8509558.

Girerek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.

Advertenties f 0,75 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

een zegen het houden van de sabbat gaf voor hart en leven. Nu kunnen we over de handelingen van Nehemia verschillend oordelen, maar de zaak waarom het ging, mag niet voorbij gezien worden. De vraag moet blijven staan: wat is de eerste dag van de week en welk doel heeft die dag? Het is niet traditioneel gezegd, maar voluit Bijbels, wanneer we belijden: het is 's Heeren dag. Hij heiligde die dag en zegende hem. De dag werd verbonden aan 's Heeren Woord en dienst. In Zijn goedheid denkt de Heere aan ons hart en leven. Door Zijn woord en verkondiging ervan wil Hij ons leren. Woord en Geest worden tot zegen gesteld. Ons leven, ons dagelijks leven valt daar niet buiten. De Heere geeft een dag van rust. Rust voor de taak van elke dag. Hierin wordt gezien de goedheid van de Heere. Laten we dat niet vergeten en jongeren bijbrengen. De Heere heeft onze ziel en lichaam en onze taak op het oog. De duivel richt ons op het rijke bezit van geld en genot. Werken voor geld en genieten van zingenot. Dat is zijn parool! Het aantal slachtoffers neemt wekelijks toe. Het is een teken aan de wand. De secularisatie gaat verder. Het wordt ook gezien in het een keer naar de kerk gaan. Er zijn zogenaamde gereformeerde kerken en predikanten die daar genoeg mee nemen en niet meer willen weten van zondagsheiliging en rust. Tweemaal kerk is traditie. Waar staat het in de Bijbel? De gevolgen van zo'n houding blijven niet uit. Lege kerken en wat doet men verder op die dag thuis en daar buiten? Het is treurig, dat zo'n houding op de zondag niet bestreden wordt en dat men zelfs avondmaal laat houden. Zo krijgen we al meer godsdienst zonder inhoud. Als het goed is, is de kerkgang geen juk,

maar een lust. En is de rust op de zondag een zegen, een rijke gave. Een gezinsdag!

Wat in zondag 38 van de catechismus staat moeten we niet voorbij zien, doet dat toch niet. Opvallend is het wat Nehemia na zijn daden deed. Een niet te vergeten les: Gedenk mijner ook in dezen, mijn God, en verschoon mij naar de veelheid Uwer goedertierenheid. De schriftverklaarder Dachsel haalt aan: Dit zeide Nehemia niet met de verwaande zelfvoldoening van een farizeer, alsof hij om zijn verdiensten iets van God kon eisen, of dat hij daarop steunde en daardoor dacht aangezien en geholpen te worden. Hij gevoelde immers en bekende het, dat hij zelf een zondaar was die niets van God kon vragen als beloning van zijn eigen gerechtigheid. Hij riep alleen tot God om gunst en genade te ontvangen. Nehemia zag uit dat zijn ijveren voor des Heeren sabbat hem ten goede zou komen. Hij zou delen in 's Heeren heil. Zijn daden hebben dus niet geleid tot zelfverheffing maar tot verootmoediging en vragen om 's Heeren gunst. Zoeken we dat leven? Dat is wat anders dan een eindeloos debatteren of discussieren over zondagsheiliging en rust. Hoe de zondag gevuld zou moeten worden. Kerkgang en werk. Kerk en recreatie. Tweemaal of eenmaal. Wie leeft bij Psalm 84 en de dichter kent als zijn vriend, weet van tegenkating, verachting en strijd, maar belijdt met hem: een dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders. Ik koos liever aan de dorpel in het huis mijns Gods te wezen dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid. Er zij gebed voor en meeleven met hen, die het in verband met de zondag economisch moeilijk hebben of krijgen.

Ds. M.C. Tanis.

scheiden deel van de Free Church of Scotland wil men ook in correspondentie treden. Er zijn zorgen over de ontwikkelingen in de gereformeerde kerk in Brazilië. Inzake het advies dat deputaten moeten geven bij het beroepen van een predikant uit het buitenland, wordt voorgesteld een aanvulling in de kerkorde te plaatsen. Vanwege de vragen en voorstellen (gedeeltelijk in comite), kan de synode niet tot besluitvorming overgaan.

Er is een aanvullend rapport gekomen over het instellen van een **studie-deputaatschap** inzake evangelische stromingen. Daaruit blijkt dat deputaten evangelisatie bereid zijn om hierover studiemateriaal de kerken aan te bieden. De commissie blijft dus bij haar voorstel. De synode besluit om geen studiedeputaatschap in te stellen maar deputaten evangelisatie op te dragen verantwoord studiemateriaal te inventariseren.

's Middags komt ds. G.C. den Hertog die benoemd is tot **hoogleraar ethiek** ter vergadering. Hij deelt officieel mee dat hij de benoeming met volle vrijmoedigheid aanvaardt. Hij hoopt in wezenlijke verbondenheid met de kerk der reformatie zijn werk te doen en zich daarbij gedragen te weten door de belofte van God. Geve God dat over het werk eens gesproken mag worden: gij hebt Mijn Woord bewaard en Mijn Naam niet verloochend.

De preses ds. J. Plantinga spreekt namens de synode. Onze hoogleraren zijn kerkelijke hoogleraren. Het is niet gemakkelijk om in de breedte van de kerken te dienen. Hij wenst hem de kracht en leiding van de Heilige Geest toe. Ds. J. Westerink spreekt als president-curator. Hij is dankbaar dat het college in Apeldoorn versterking ontvangt. De benoemde heeft de gave om zelfstandig te denken en te verwerken in verbondenheid aan de belijdenis der kerk. We spreken de wens en verwachting uit dat u zo mag dienen in onze kerken. De rector prof. dr. J.W. Maris gewaagt van vreugde over de aanvaarding van deze benoeming. Hij wenst dat hij met hartelijke toewijding aan de Heere en verbondenheid aan elkaar mag werken in de gemeenschap van de universiteit. Hierna is er gelegenheid br. den Hertog en zijn vrouw Gods zegen toe te wensen.

Vervolgens buigt de synode zich over het werk van deputaten **zending**. Zoals vanouds krijgt het zendingswerk ruime aandacht op de synode. Allereerst wordt het financiële gedeelte besproken. Oud. Overwater vindt het

De Generale Synode (7).

Woensdagmorgen 24 oktober begint het synodale werk met twee **toespraken**. Eerst wordt de synode toegesproken door ds. L.W. Bilkes van de Free Reformed Churches van Noord-Amerika. De FRC doen voor de theologische opleiding mee met het Puritan Reformed Theological Seminary. We voelen ons er mee verbonden vanwege de wortels bij de Puriteinen. Hun synode sprak o.a. over het gebruik van media ten dienste van het Koninkrijk. Bij bepaalde publicaties uit de Christ. Geref. kerken vragen we: welke kant gaan ze nu op? Namens de Reformed

Presbyterian Church of Ireland spreekt prof. Mackay. Hij wijst op de rijke erfenis van de gereformeerde theologie. Het merendeel van zijn kerken ligt in Noord-Ierland, waar veel geweld en onrust is, bij de beschrijving van de kerk in Handelingen wijst Lukas op de eenheid van levensopvatting en levensdoel. Aan de orde is het rapport van deputaten **correspondentie** met buitenlandse kerken. Deputaten stellen dat een derde vorm van contact met buitenlandse kerken gewenst is, vooral vanwege contacten in Oost-Europese landen. Met het afge-

onverantwoord om een groot PR-beleid in te voeren. Het moet deputaten duidelijk zijn dat er een grens is aan de groei. Welke plaats hebben de giften die met een bepaalde bestemming worden gegeven? Deze giften worden niet verwoord in de staat van baten en lasten. Is dat juist? De penningmeester br. Hagestein houdt een vurig pleidooi om de zending toch in financieel opzicht niet te kort te doen. Van de Toraja Mamasakerk spreekt ds. A. Doda. Hij is dankbaar voor de goede ontvangst; graag zouden ze alle gemeenten bezoeken. Het leven in Mamasa is moeilijker en eenvoudiger dan in Nederland. De steun is blijvend nodig. De Christ. Geref. kerken zijn de moederkerk. Laten we samen onder het ene Hoofd Jezus Christus de toekomst met vertrouwen tegemoet gaan. Een groot gedeelte vergadert de synode in comite. In de avondzitting spreekt ds. Simon Muhali van de synode Soutpansberg. Hij gewaagt van de goede samenwerking tussen de kerken. In Zuid Afrika groeien kerken, maar er komen ook lege plaatsen. Velen zijn verhuisd uit het landelijke Venda naar grote steden. De werkloosheid is een groot probleem. De vragen kunnen naar tevredenheid worden beantwoord. In totaal worden 27 voorstellen over het zendingswerk aanvaard. Oud. Overwater dient een voorstel in over het verantwoorden van alle giften in het totale beleid van deputaten. Ook dit voorstel wordt aanvaard.

Donderdagmorgen opent de preses de zitting met het lezen van Johannes 17: 20 – 26. Deze dag heeft de verhouding tot kerken van gereformeerd belijden de aandacht van de synode.

Ds. W. Smouter spreekt namens de **Nederlands Gereformeerde kerken** de synode toe. De besluiten van de vorige synode hebben hen pijn gedaan. De plaatselijk eenheid heeft er niet onder geleden. Feitelijk zijn de Christ. Geref. kerken verder dan de Nederl Geref kerken: want u hebt contact met de SOW-kerk, vanwege het contact met de Gereformeerde Bond! De commissie stelt voor dat deputaten de gesprekken met de NG-commissie continueren met het oog op de plaatselijke situaties en zaken van gemeenschappelijk belang. Nadat slechts één afgevaardigde het woord heeft gevoerd, besluit de synode overeenkomstig het voorstel van de commissie. Zo snel is de verhouding tot de Nederlands Gereformeerde kerken nog niet eerder door een synode behandeld!

Hierna spreekt de synode over de **samenwerkingsgemeenten**. Zij verkeren in een moeilijke positie omdat zij van twee kerkverbanden deel uit maken. Niettemin spreekt de synode uit dat voor hen dezelfde kerkordelijke regels gelden als voor iedere Christ. Geref. kerk. De synode besluit deputaten te machtigen met de samenwerkingsgemeenten in gesprek te blijven met het oog op hun bijzondere positie. Er doen zich spanningen voor wanneer kerken in hun samenwerking met een Ned. Geref. kerk te maken krijgen met **vrouwelijke ambtsdragers**.

Deputaten hebben zich hierop bezonnen. De commissie stelt voor overeenkomstig het voorstel van deputaten te besluiten. De synode is van oordeel dat kerken die vrouwelijke ambtsdragers toelaten nauwer kerkelijk samenleven blokkeren. De synode besluit dat de kerken die samenwerken met NGkerken, dit aan de orde stellen; dat de classes via rapportage naar art. 41 K.O. en kerkvisitatie hierop moeten toezien en dat deputaten de volgende synode hierover verder rapporteren.

De PS van het Westen heeft een **instructie** ingediend. Daarin wordt gevraagd een uitzondering te maken op het besluit van de GS 1998 met betrekking tot de NGK. Als er sprake is van een noodsituatie zodat het voortbestaan van de gemeente wordt bedreigd, moet het mogelijk zijn tot samenwerking met een NGkerk te komen, mits de noodzakelijke overeenstemming is bereikt. De synode besluit deze instructie te aanvaarden.

Bezinning. De synode van 1998 heeft twee vragen aan deputaten gegeven waarop ze zich dienden te bezinnen. Allereerst over de verhouding plaatselijke gemeente en kerkverband. Deputaten concluderen dat geestelijke en gemeenschappelijke beleving van het kerkverband als gave en opgave een onopgeefbare voorwaarde is voor een juiste omgang met de verhouding tussen plaatselijk en landelijk kerkzijn. Het tweede punt is de kerkelijke 'eigenheid' en de roeping tot eenheid. Het eigene van onze kerken ligt het meest in de prediking. Daarbij gaat het om wezenlijke elementen van de gereformeerde Reformatie.

Vanuit de vergadering wordt er op aangedrongen concreet te komen tot gesprek over deze zaken. Voordat dit wordt afgerond zal de commissie hierover nader met deputaten doorspreken. De volgende dag dient de commissie een wijziging in. De kerken worden opgeroepen om onderling een

gesprek aan te gaan over de eenheid in eigen kerkverband. De synode neemt dit besluit met algemene stemmen.

Deputaten doen het voorstel om officieel in **contact** te treden met de Gereformeerde Gemeenten. Dit vindt instemming ter vergadering zodat de synode besluit een verzoek te richten aan de Gereformeerde Gemeenten om met hen in gesprek te komen via deputaten. Aan het eind van de morgen vervolgt de synode haar bespreking van de **twee instructies** die handelen over probleemsituaties in de verhoudingen tussen predikant en kerkenraad. Het voorstel was aanvankelijk om hiervoor twee commissies in te stellen. Nu ligt er het voorstel om één vertrouwenscommissie te benoemen die predikanten en kerkenraden op hun verzoek pastorale bijstand en advies kan verlenen en die deskundigen kan inschakelen. Aldus besloten.

In de middagvergaderingen is de verhouding tot de **Gereformeerde kerken vrijgemaakt** aan de orde. Ds. M.H. Sliggers spreekt de synode toe. Hij wijst op de spanningen in de wereld. Er is ook een spanning die bemoedigt: nl in de kerkelijke toenaadering. Het gaat zijns inziens om het begin van een federatie die de weg wil openen naar concrete eenheid. Hierna komt het rapport van deputaten Eenheid in bespreking. Daarin wordt gepleit voor het gestalte geven aan een federatief groeimodel tussen beide kerken. In principe ligt er dan voor de plaatselijke kerken de mogelijkheid om tot kanselruil over te gaan.

Ds. J. Westerink spreekt z'n blijdschap uit over hetgeen in de nota over de toeëigening van het heil tot stand kon komen. Maar er worden nu grote stappen voorwaarts voorgesteld. Lopen we niet te hard? Ligt in het rapport de verklaring voor die grote stappen? Hoe functioneert de nota van de toeëigening in de breedte van de kerken? Het antwoord van de enquête moet een remmende functie hebben in plaats van een stimulerende.

Verscheidene broeders voeren het woord. Is er uit de geschiedenis geëvalueerd hoe we de verhouding tussen de Ned. Geref. en de Vrijgemaakt Geref. kerken taxeren? Hoe staat het met de samensprekingen tussen Ned. Geref en vrijgemaakte kerken? Is het federatiemodel de goede vorm? Welke plaats heeft onze eigen traditie? Hoe beoordelen we het resultaat dat op de brief van deputaten slechts 87 reacties van

kerken zijn gekomen? De rapporteur ds. R. Kok beaamt dat de respons op de gehouden enquête minimaal is. De noties van wedergeboorte en de tweeërlei kinderen des verbonds moeten gehonoreerd worden. Bij voortgaande stappen moet het grondvlak mee kunnen. Prof. J.W. Maris, voorzitter van deputaten, zegt dat het voorgestelde federatieve groeimodel het maximale is wat op grond van vorige synodebesluiten haalbaar is. We zijn niet toe aan een federatie. Hiermee is een manier aangegeven om er plaatselijk aan te werken. De secretaris van deputaten ds. J.W. Schoonderwoerd spreekt uit dat deputaten niet veel moeite hebben met de voorstellen van de commissie. Prof. van 't Spijker is het er mee eens dat de zaak in de kerken zelf moet leven. Hij wijst op het gevaar dat het kerkelijk besef niet meer leeft. U besluit niet om tot een federatie over te gaan maar om een ontwikkeling gaande te maken.

Er worden wijzigingsvoorstellen en amendementen ingediend. Deze krijgen niet voldoende steun uit de vergadering. De synode besluit op dit moment niet tot invoering van het federatieve groeimodel over te gaan. De kerken wordt gevraagd, met de Vrijgemaakte kerken in contact te treden en met hen te spreken over o.a. de nota over de toe-eigening van het heil.

In de avondvergadering komt rapport 6 van commissie 3, **kerkjeugd en onderwijs** aan de orde. Vele jongeren uit de kerken zijn aanwezig om de behandeling mee te maken. Zoals meestal het geval is bij dit onderwerp, zijn er vele sprekers. Er worden meer dan tachtig vragen gesteld. Zowel met de CGJO als het LCJ is gesproken over de bondsdagen en de jeugdappels. Aangezien de financiële positie van het CGJO zorgelijk is, hebben deputaten een renteloze lening verstrekt. Deputaten hebben een nota 'integraal jeugdbeleid' opgesteld. Dat is een principiële verkenning voor een leerplan dat nog uitgewerkt zal worden. Deputaten stellen voor een jeugdbureau in te stellen en van daaruit een jeugdconsulent te laten werken, de jeugdorganisaties zijn er echter nog niet aan toe om in zo'n jeugdbureau te participeren. De rapporteur ds. H. v.d. Heuvel begint met de beantwoording van de vragen. Omdat de tijd voorbij is, wordt de bespreking afgebroken. De jongeren van het LCJ zingen de synode toe psalm 119: 67 en 86.

Vrijdagmorgen wordt het rapport van

deputaten **Adma** besproken.

Deputaten willen bevorderen dat er in elk kerkgebouw een onderzoek plaats vindt m.b.t. de toegankelijkheid voor gehandicapten. Deputaten worden gemachtigd de kerken te verzoeken dit onderzoek te laten uitvoeren. Het deputaatschap stelt voor om als waarnemer in DISK te participeren. Dat is een organisatie waar vragen over de relatie geloof en arbeid aan de orde komen. Dit is waardevol voor deputaten. De synode hecht hieraan haar goedkeuring.

Ook het rapport van deputaten **Hulpverlening** krijgt de aandacht. Vanwege de grote offervaardigheid zijn deputaten in staat veel projecten te steunen. Jaarlijks houdt men een bezinningsdag om de juiste afwegingen te maken in het beoordelen van hulpaanvragen. De bezinning zien deputaten graag opgenomen in hun instructie als onderdeel van hun taakstelling. De commissie stelt op verzoek van deputaten voor om bij de omslag een verdeling te maken tussen organisatiekosten en aangegane verplichtingen voor hulp. Dit onderdeel wordt verwezen naar de financiële commissie.

Vrijdagmiddag vervolgt de synode de bespreking van het rapport **Evangelisatie**. Het lidmaatschap van de Evangelische alliantie en de positie van de "zendingsgemeente" in Rotterdam-Charlois staan hierbij centraal. De voorstellen worden aanvaard. Deputaten gaan de positie en de bevoegdheden van de evangelist bestuderen. Tevens zullen ze zich bezinnen op de zendingsgemeenten. Het lidmaatschap van de EA zullen ze evalueren zodat de volgende synode een besluit neemt over de continuering ervan.

In rapport 11 van commissie 7 wordt de synode gevraagd zich uit te spreken over een aantal **appelschrijvens** uit de PS van het Westen. Dit betreft de samenwerking in Zoetermeer tussen onze kerk en de Ned. Geref. kerk. Daarbij is een verschil van interpretatie aan de orde van art. 33 KO. De appelschrijvens worden gedeeltelijk af- en deels toegewezen.

Het laatste gedeelte vergadert de synode in comite. De tweede zittingsweek wordt afgesloten. Na dankgebed zingen we Psalm 145: 1 en 2. De Koning der kerk worde de eer gebracht.

Sliedrecht, ds. J.P. Boiten

ICT, wat moeten wij ermee? (8)

Internet of filternet?

Met het intypen van dit opschrift geeft de spellingscontrole van mijn computer al direct aan dat het woord filternet niet gekend wordt. Dat geeft te denken! Juist wanneer wij na willen gaan denken over de vraag 'hoe wij als ouderen met de mogelijkheden van de ICT om moeten gaan?' Ligt het dan niet uitgerekend voor de hand dat wij een keuze moeten maken en deze is toch zeer beperkt. In plaats van een z.g. open internet te kiezen voor een filternet. Wat daaronder moet worden verstaan, mag in het vervolg van dit artikel duidelijk worden. Wordt het internet door sommigen soms vergeleken met een riool, waar alles doorheen stroomt, dan mag de betekenis van een filternet veronderstellen, dat d.m.v. het aanbrengen van een filter het 'vuil' uit dat riool enigszins gezuiverd wordt. Het beeld zal wel niet helemaal opgaan, want bij een 'gezuiverd' riool kan een mens zijn neus ook nog blijven ophalen. Maar goed, het gaat slechts om een beeld, dat ons het één en ander wil verduidelijken. Voorzichtigheid blijft daarbij geboden, want de zaken liggen uiterst gevoelig. Het is niet voor niets, dat de discussie, over het al of

niet gebruikmaken van internet, die al enige jaren de gemoederen binnen de gereformeerde gezindte bezig houdt, wel vergeleken is met een storm, die over ons raast. Nu kan een storm uiteraard een zuiverende functie hebben, maar laat ons niet gering denken over de schade, die niet minder door dezelfde storm veroorzaakt kan worden door diezelfde storm. Vandaar dat ik eerder de vrees uitsprak, dat de uiteenlopende standpunten binnen onze gezindte over het gebruik van de ICT wel eens een nieuwe splijtzwam zou kunnen worden. Laat ons toch nuchter blijven en daarvoor waken. Veel meer zou het ons moeten dringen tot het komen van een eensgezinde besluitvorming. Voorspands lijkt dat nog ver buiten ons bereik.

Verskillende standpunten...

Het internet is in de gereformeerde gezindte nog lang geen uitgemaakte zaak! Daarvoor is de materie te complex en verre van eenvoudig af te bakenen. Wij verkeren immers steeds op het spanningsveld tussen bedreiging of uitdaging. Dat was de inzet van deze reeks artikelen. Er zijn zoveel gevaren en verleidingen aantoonbaar,

dat menig landelijk verschuivend kerkblad voor een tijd lang voldoende kopij in voorraad had om vooruit te kunnen. Wie al eerder belangstelling voor de vraag naar wijsheid in de informatiestroom, zal het ook niet ontgaan zijn, dat er zelfs enkele kerkverbanden zijn, die vanwege het gebruik van internet door hun leden, zijn overgegaan tot tuchtmaatregelen. Ik verklap daar mee geen (kerkelijk) geheim, want volgens het kerkblad van de Oud Gereformeerde Gemeenten is op 8 juni van dit jaar een kanselboodschap afgelezen over het censuurwaardig gebruik van internet door haar leden. Deze kanselboodschap werd even later in extenso in het kerkblad opgenomen en luidde als volgt:

“Medereizigers naar de eeuwigheid, Op de synodevergadering van onze Oud Gereformeerde Gemeenten in Nederland, gehouden op 6 juni 2001 is besloten met betrekking tot het gebruik van informatie- en communicatietechnologie de volgende kanselboodschap te doen uitgaan:

Ten eerste waarschuwen we ernstig tegen het op wereldgelijkvormige wijze omgaan met de computer en (mobiele) telefonie, onder meer voor gemakkelijksdoeleinden als spelletjes, video, SMS en dergelijke.

Ten tweede is het hebben van een abonnement op internet ten behoeve van privé-gebruik (gezien de grote gevaren, die de moderne informatie- en communicatiemiddelen in zich bevatten) censurabel. Daarbij verscheen echter de volgende toelichting, wat al aan geeft, dat de synodeleden ook wel de weerbarstigheid van de kerkelijke praktijk hebben onderkend.

Informatie en communicatiemiddel internet

We kunnen constateren, dat het gebruik van informatie- en communicatiesystemen een hoge vlucht neemt, zelfs zodanig, dat we soms op zakelijk of op studiegebied niet meer zonder het gebruik van de computer en ook van het internet kunnen. Deze moderne informatiemedia zijn echter zo doortrokken van goddeloosheid en de inhoud druist vaak zo in tegen Gods Woord en Wet, dat we niet anders kunnen dan daartegen ernstig waarschuwen. Twee hoofdredenen daarvoor zijn: Onze tijd is kostbaar volgens Efeze 5:15 en 16 ‘Ziet dan hoe jij voorzichtiglijk wandelt, niet als onwijken, maar als wijzen, den tijd uitkopen, dewijl de dagen boos zijn’. Zonder onze christelijke roeping uit de

weg te gaan, dienen we ons verre te houden van de plaatsen van verleiding, kennende des mensen hart, dat geneigd is tot alle kwaad. Bij deze ernstige waarschuwing willen we onderscheid maken tussen zakelijk gebruik, gebruik voor studiedoeleinden en privé-gebruik van internet.

Zakelijk gebruik

Sommige zaken en bedrijven kunnen niet meer zonder het gebruik van de moderne informatie- en communicatiemiddelen. Hoewel we dit onderkennen, willen we toch ernstig waarschuwen tegen niet noodzakelijk en tijdverslindend misbruik. Bij noodzakelijk zakelijk gebruik is het nodig dit zodanig vorm te geven, dat sociale en technische controle op het gebruik mogelijk is. Bij noodzakelijk gebruik lijkt op dit moment, voor zover daarop door het bedrijf invloed kan worden uitgeoefend, het RDNet het enige acceptabele alternatief.

Gebruik voor studiedoeleinden

Voor noodzakelijk gebruik voor studiedoeleinden wordt geadviseerd op school gebruik te maken van de moderne informatie- en communicatiemiddelen. Op school is controle aanwezig en de huisgezinnen blijven dan van het gebruik van het internet gevrijwaard. Ook hier lijkt op dit moment het RDNet het enige acceptabele alternatief.

Privé-gebruik

Gebruik van internet, anders dan voor zakelijke en studiedoeleinden, dient niet voor te komen in de gezinnen. Ernstig wordt daartegen gewaarschuwd en dit is censurabel gesteld. Tevens wordt ernstig gewaarschuwd tegen het gebruik maken van gemakkelijksdoeleinden op de computer, omdat hier ook veel goddeloosheid in omloop is en dit een onnodig tijdverslindende bezigheid is. Verwijder deze

van de computer. Laten de gezinnen kweekplaatsen zijn van Godzaligheid, waar men na de dagelijkse jacht in de studie- of werksituatie tot rust kan komen en waar aandacht kan worden besteed aan de veel noodzakelijker dingen van het zielenheil. Laat u niet opzweepen door het tempo van de moderne tijd, maar laat uw handelen zich kenmerken door eenvoud, barmhartigheid, dankbaarheid, gemoedelijkheid en rust. Het gezin is de plaats bij uitstek om tot rust te komen.

Tenslotte

Hoewel we onderkennen dat het moeilijk is met deze ingewikkelde materie om te gaan en hierin een goede weg te vinden, menen we toch, dat kerkelijke gemeenten, met de hulp des Heeren moeten trachten een dam op te werpen tegen de steeds verder voortschrijdende wereldgelijkvormigheid.

Wij doen een ernstig beroep op u allen om aan deze vermaning van de kerkenraad en synode gehoor te geven, immers zij trachten te waken voor uw zielen. Wij wensen u het goede deel toe, dat Maria door Gods Geest mocht verkiezen, volgens Lukas 10:42.

In een volgend artikel hoop ik met u verder na te denken over de vraag ‘of deze kerkelijke maatregel voldoende effect zal hebben om metterdaad misbruik van internet te voorkomen’.

U proeft wel uit dit synodebesluit van de Oud Gereformeerde Gemeenten in Nederland dat ook dit kerkverband geworsteld heeft om aan de bedreiging van de moderne media te kunnen ontkomen. Of het haar gelukt zal zijn, zal alleen de toekomst kunnen uitmaken. Inhoudelijk wil ik natuurlijk niet ingaan op de weg, die daar is ingeslagen om tot een bepaalde oplossing te komen. Van meer waarde zal het zijn om onze persoonlijke verantwoordelijkheid in deze te verstaan en met Gods hulp en zegen te dragen.

J.H. van Dijk

Bij Luther te gast

Zo luidt de titel van een boekje dat onlangs is uitgegeven. De ondertitel luidt: *Een keuze uit de tafelgesprekken*. Wie in kort bestek kennis wil maken met het werk van Luther, kan in dit boekje goed terecht. Bij het samenstellen van dit boek is hoofdzakelijk gebruik gemaakt van de facsimileuitgave naar de oudste gedrukte verzameling uitspraken uit 1566. Voor zover teksten uit de Bijbel worden aangehaald

zijn ze weergegeven zoals Luther ze heeft gehanteerd, dus niet aangepast aan de Statenvertaling. Veel uitspraken van Luther in zijn tafelgesprekken zijn gebonden aan de tijd waarin zij werden uitgesproken. Andere uitspraken hebben nog niets van hun betekenis verloren, uitspraken die de kern van het christelijk geloof raken, zoals de Reformatie dit weer mocht zien. Zulke uitspraken zijn in dit boekje opgenomen.

Wet en Evangelie.

Duidelijk komt het standpunt van Luther uit wat betreft de verhouding Wet en Evangelie. Aan Luther werd de vraag gesteld hoe het kwam dat het Evangelie van de vergeving der zonde door het geloof door zo weinig mensen werd aangenomen. We lezen dienaangaande op blz. 14 en 15 *Daarop antwoordde Luther en zei: Voor de zieke heeft de dokter zijn nut en is hij hem welkom; die gezond zijn bekommeren zich niet om hem, zoals we dat duidelijk zien aan de Kananese vrouw (Matth. 15). Zij beseft de nood van zichzelf en van haar dochter; daarom liep zij Christus na en wilde zij zich absoluut niet laten afwijzen of afschrikken. Zo moet ook eerst Mozes komen om de zonde te doen beseffen, opdat de genade aangenaam zal worden. Daarom is alles tevergeefs- hoe vriendelijk en liefelijk Christus ook wordt voorgesteld- als niet eerst de mens door zelfkennis wordt verootmoedigd en begerig gemaakt naar Christus, zoals ook de Lofzang van Maria zegt: De hongerigen vervult Hij met goederen, en rijken laat Hij leeg. Dat alles is ons tot troost gezegd, en geschreven om de ellendigen, de arme, behoeftige, zondige en verachte mensen te onderrichten, opdat ze in al hun nood mogen weten tot Wie ze, op zoek naar troost en hulp, moeten vluchten. Maar we moeten aan het Woord alleen vasthouden, en dat geloven- dat het waar is wat het over God zegt, hoewel God Zich jegens alle schepselen verschillend gedraagt. Trouwens: wat het Woord over Hem zegt, zoals we dat ook zien bij de Kananese vrouw, dat Woord is zeker en faalt niet; eerder zullen hemel en aarde vergaan, zoals Christus zegt. Maar o, wat doet het de natuur en het verstand een pijn, dat het zich naakt moet uitkleden, en alles moet opgeven wat het gevoelt en dat het zich alleen moet vasthouden aan het simpele Woord- zelfs als het merkt dat alles ertegenin gaat. God helpe ons in nood en dood, en geve ons deze vastberadenheid en dit geloof.*

Het werk van Christus.

Het werk van Christus staat centraal ook in de nu uitgegeven fragmenten uit de tafelgesprekken. Luther spreekt ondermeer over de hogepriesterlijke arbeid van Christus. De wet en de werken van de mens verlossen niet van de vloek, maar alleen de arbeid van Christus. Christus heeft de zonde, de dood en de vloek van Zijn Kerk gedragen. Hij is een offerande en vloek voor

Zijn Kerk geworden. Christus heeft Zijn Kerk verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons. Kernachtig formuleert Luther dit op blz. 29 en 30 *Maar zoals Christus iets heel anders is dan de wet en haar werken, zo is ook de verlossing die door Christus is geschied, iets heel anders dan mijn verdienste, waarmee ik door de werken der wet of door de liefde- zoals de sofisten het doen voorkomen- de verlossing zou verkrijgen. Maar hoe zou ik nog hoog kunnen opgeven van mijn verdiensten of van mijn liefde, als Christus Zelf voor mijn zonde een vloek moet worden, en er voor mij geen andere manier is om ervan verlost te worden? En dus blijft het zoals het is: wie Christus door het geloof niet aangrijpt en er niet op vertrouwt dat Hij voor hem een vloek is geworden, die is en blijft onder de vloek. Daarom: hoe meer wij met de werken bezig zijn om daardoor genade te verkrijgen, des te minder zullen wij Christus kennen en aangrijpen. Maar als Hij niet wordt gekend, en niet met geloof wordt aangegrepen, dan hoeft u niet op hulp of troost te rekenen, ook al beult u zich af, ten dode toe.*

Aanvechtingen van de duivel.

Een goede zaak dat we in de keur uit de tafelgesprekken ook hierover lezen. De duivel heeft vele pijlen op zijn boog. Luther heeft dit zelf ervaren. De duivel is een grote en sterke vijand. De duivel strijdt tegen Gods kinderen met macht en list. Hij maakt gebruik van zijn volgelingen in deze wereld en zet hen tegen Gods kinderen op. Gods Woord zegt ons dat dit zo geschieden zal de eeuwen door. Gods kinderen verkeren immers als schapen onder de wolven. Ondankbaarheid, verachting en vervolging is hun deel. We lezen op blz. 56 *Het is de hoogste, grootste en zwaarste aanvechting van de duivel als hij zegt dat God de zondaars vijandig gezind is. Maar nu ben jij een zondaar en daarom is God je vijandig gezind. Deze aanvechting ervaart de een sterker en anders dan de ander. Mij werpt hij alleen maar mijn boze daden en werken voor de voeten: dat ik de mis heb bediend, God daarmee gelasterd heb, en dat ik dit en dat in mijn jeugd heb gedaan. Anderen kwelt hij met het verwijt dat ze het er in hun leven slecht hebben afgebracht. In dit syllogisme, in deze sluitrede, moeten we de eerste stelling meteen afwijzen, en kortweg zeggen: Het is fout om te stellen dat God de zondaars vijandig gezind is. Want Christus zegt onom-*

*wonden, op bevel van de Vader: Ik ben gekomen om zondaars zalig te maken. Maar als de satan je hier Sodom voorhoudt, en andere voorbeelden van Gods toorn, houd jij hem dan Christus voor, die Mens is geworden en om onzentwil in ons schamele vlees en bloed is gekropen, maar zonder zonde. Want als God de zondaars vijandig gezind was, had Hij echt Zijn eniggeboren Zoon niet voor hen gegeven. Dit moeten we ons goed inprenten, want het is nuttig voor ons, en goed; en het is niet- zoals je misschien zou denken- schadelijk en tevergeefs. Ieder die een oprecht christen wil zijn, moet bedenken dat hij zonder aanvechting niet te weten kan komen wie Christus is. Luther zegt dan zelfs dat God de aanvechtingen liefheeft. We lezen op blz. 58 *Hij heeft ze lief als Hij ons daardoor aan het bidden krijgt, ons aanspoort en ons lokt om op Hem te vertrouwen. Aan de andere kant haat God ook de aanvechtingen: Hij haat ze als wij er de moed door verliezen.**

Muziek.

Muziek is een van de schoonste en heerlijkste gaven die God heeft gegeven. De duivel heeft er een hekel aan omdat daardoor veel aanvechtingen en lelijke gedachten verdreven kunnen worden. Op blz. 61 vinden we weergegeven wat Luther eens tegen een harpspeler zei: *Beste man, speel eens een versje zoals David dat heeft gedaan. Ik denk dat als David nu van de doden opstond, hij er heel verwonderd over zou zijn dat de mensen in de muziek thans zo ver zijn gekomen. Zij heeft nooit zo'n hoogte bereikt als nu. Als David op de harp heeft gespeeld, zal het wel gegaan zijn als met het Magnificat anima mea Dominum (mijn ziel maakt groot den Heere- vH) op de achtste toon, want David heeft maar gewoon een tiensnarig instrument gehad. Dweepers verwierpen muziek, maar dat deed Luther niet. Luther stelt dat muziek de duivel verdrijft en mensen blij maakt. Boosheid, onkuisheid, trots en andere ondeugden worden er door vergeten.*

In vrede en met vreugde heengaan.

Luther heeft ook gesproken over het toekomstige leven. Gods kinderen zullen dan geen ziekten, plagen of rampen kennen. Wat we nu graag zouden willen zijn, zullen we daar zijn. Gods kinderen zullen dus hun wens verkrijgen. Als het Gods tijd zou zijn zou Luther in vrede en met vreugde graag heengaan. We lezen dienaangaande op

blz. 75 *Almachtige, eeuwige God, barmhartige Heere en God, Gij zijt de Vader van onze lieve Heere Jezus Christus. Ik weet gewis dat Gij alles wat Gij hebt gezegd, wilt en ook kunt doen, want Gij kunt niet liegen, Uw Woord is waarachtig. Gij hebt mij in de aanvang Uw lieve, enige Zoon Jezus Christus beloofd; Hij is gekomen en heeft mij van duivel, dood, hel en zonden verlost. Daarna hebt Gij tot groter zekerheid mij door Uw genadige wil de Sacramenten van het altaar en van de Doop geschonken, waarin mij de vergeving der zonden, eeuwig leven en alle hemelse goederen worden aangeboden. Op dit aanbod van U heb ik die gebruikt, in het geloof vast vertrouwd op Uw Woord, en de Sacramenten ontvangen. Daarom twijfel ik er nu in het geheel niet aan dat ik volkomen veilig ben, en geborgen voor duivel, dood, hel en zonde. Is het nu mijn ure, en is het Uw goddelijke wil, dan zal ik op Uw woord in vrede en met vreugde gaarne heengaan.*

N.a.v. **Bij Luther te gast.** Een keuze uit de tafelgesprekken, 77 blz., f. 22,50, 10,21 euro Uitgeverij Den Hertog- Houten. Samenstelling en vertaling: N.A. Eikelenboom.

Boekbesprekingen

H. Van Dam, **Houvast**, De gereformeerde leer kort en eenvoudig uitgelegd, Uitgeverij Den Hertog- Houten, 84 blz., f. 16,50 (7,49 euro). Het boekje is bestemd voor hen die weinig of niets van de geloofswaarheden weten. In kort bestek wordt veel geboden. In het 'woord vooraf' deelt de schrijver mede dat hij dwalingen niet heeft weerlegd en dat hij geen bewijspplaatsen uit de Bijbel heeft genoemd om het geheel overzichtelijk te houden. Wie meer wil weten kan terecht in boeken die de gereformeerde geloofsleer uitgebreider behandelen. We sluiten bij de wens van de schrijver aan in zijn hoop dat de eenvoudige uitleg, in dit boekje geboden, tot zegen mag zijn.

R.M. McCheyne, **De zendingsreis van Robert Murray McCheyne**, 364 blz., f. 49,50 (22,46 euro), Uitgeverij Den Hertog- Houten. De eerste druk kwam uit in 1981. Blijkbaar is er behoefte aan een tweede druk. Vergelijking met de eerste druk laat zien dat de noten nu niet onderaan de bladzijde zijn opgenomen, maar ach-

terin, wat toch wel wat ongemakkelijk is. Het boek zelf bevat het verslag van de zendingsreis die de Schotse predikant Robert Murray McCheyne met drie collega's ondernam in 1839. Niet alleen Palestina werd bezocht, maar ook onder meer Moldavië, Oostenrijk, Polen, Egypte, Syrië en Klein-Azië. Naar alle waarschijnlijkheid is het boek geschreven door Andrew A. Bonar die ook een levensbeschrijving schreef over McCheyne. Veel wetenswaardigheden treffen we aan in dit boek. Het belangrijkste is evenwel de verkondiging van het Evangelie onder Joden, Mohammedanen en heidenen. Een goede zaak hiervan kennis te nemen. Het keurig verzorgde boek bevat illustraties van David Roberts die omstreeks dezelfde tijd Palestina heeft bezocht. Dit treffen we in de eerste druk niet aan, wat een verrijking is in deze tweede druk. Terecht lezen we op blz. 96 dat de plaatsen waar de Zaligmaker verkeerde tijdens Zijn omwandeling op aarde geen genade en troost bieden, maar dat de werking van de Heilige Geest noodzakelijk is om uit Christus te nemen en dit te verkondigen.

Post naar Cuba is duur!

*Steun
onze
Najaars-
actie.*

Voor inlichtingen of (dia-)voorlichting over Spanje, Cuba of Latijns-Amerika:
tel. 0184 - 61 16 07 of 0548 - 52 19 98

Spaanse Evangelische Zending

Postbus 273 - 3370 AG Hardinxveld-Giessendam
tel./fax : 0184 - 61 16 07 b.g.g. 0548 - 52 19 98
e-mail : sez@rdnet.nl
postbank : 95200 t.n.v. SEZ, Streefkerk
bank : 2510.99.245 t.n.v. SEZ, Streefkerk

Bestuur SEZ: ds. M.C. Tanis, Werkendam (voorz.); ds. L. Blok, Ermelo (2^e voorz.); W.M. Damsteeg, Capelle a/d IJssel (secr.); P.J. Boers AA, Streefkerk (penningm.); ds. G. Hendriks, Achterberg; drs. G. Nieuwenhuis, Bodegraven; L.C. Pols, Krimpen a/d IJssel; A.Stam, Apeldoorn; ds. P.J. Teeuw, Veenendaal; ds. A. van de Weerd, Dordrecht.

SPAARZEGELS

Wie heeft er thuis nog spaarzegels liggen? (rock zegels, koffiepunten en nog vele andere zegels)

Door ze naar onderstaand adres te sturen steunt u de **BONISA Zending** met haar werk in China.

Mevr. G.E.B. van der Haar-Stam
Anna van Burenstraat 11
3881 GJ Putten
telefoon 0341-491471

't Boekendal

Winkelcentrum Urkerhard
Nagel 48, 8321 RG Urk

Tel: 0527 - 682110 Fax 0527 - 688668

**Boeken & Bijbels
CD's en Bladmuziek
Schoolartikelen
Kadoartikelen
Kopieerservice
Wenskaarten**

Verzending door heel Nederland